

Bijlagen

Evaluatie 2021: De kracht van Erfgoed

Bijlage 1. Analyse en evaluatie actiepunten Kadernota

Uitgangspunten

Bij het uitvoeren van de evaluatie van de Kadernota erfgoed (2013-2017) en de Nota archeologie herijking 2013 (2014) worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- ☐ Actueel: Sluit aan bij de actualiteit, recente ontwikkelingen en opgaven, zoals die van de Omgevingswet.
- ☐ Continuïteit: Zet de ingezette lijn voort. Erfgoed is het terrein dat bij uitstek gebaat is bij continuïteit.
- ☐ Selectief: Probeer het goede te behouden, kom met praktische, oplossingsgerichte verbeterpunten.
- ☐ Pro-actief: Kom met aanbevelingen richting Omgevingswet, de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) en andere actuele zaken zoals digitalisering van informatie.
- ☐ Samenhang: Verlies daarbij niet de samenhang met andere beleidsvelden en ambities uit het oog (coalitieakkoord, Structuurvisie, Omgevingsvisie).

Actiepunten Kadernota

De visie dat de cultuurhistorische kwaliteiten van wezenlijk belang zijn voor de ruimtelijke en sociale identiteit en herkenbaarheid van de gemeente is onverkort van toepassing en er zijn geen argumenten om deze visie drastisch aan te passen.

De visie voor het erfgoed is voor de periode 2013-2017 uitgewerkt in een aantal Beleidskaders (zie pagina 16, 17). Deze zijn generiek gericht op:

- Behouden, versterken, ontwikkelen en benutten van cultureel erfgoed;
- Kennis ontwikkelen, vergroten en delen, en draagvlak behouden en vergroten; bewustwording;
- Stimuleren van samenwerken en vrijwilligerswerk; het benutten van kennis en kunde van burgers en andere partners.

Uit de evaluatie van de actiepunten kan (een deel) van de uitvoeringsagenda 2021-2025 afgeleid worden. Dit deel is grotendeels gebaseerd op de enquête die ambtelijk en onder de leden van het LEP en WCE is uitgezet en hierna per actiepunt nader toegelicht.

De specifieke uitwerking is als volgt:

Actiepunt	
1	<i>Goed onderhoud stimuleren</i>
2	<i>Herbestemming en herontwikkeling</i>
3	<i>Herziening gemeentelijke monumentenlijst: de basis op orde</i>
4	<i>Erfgoed in de ruimtelijke ordening</i>
5	<i>Communicatie</i>
6	<i>Samenwerken en vrijwilligerswerk stimuleren, kennis en kunde, benutten van burgers e.a. partners</i>

7	<i>Ondersteunen eigenaren</i>
8	<i>Archeologie</i>
9	<i>Evaluatie</i>

De vraagstelling in de enquête volgt deze set actiepunten, maar op punten wordt afgeweken (hieronder nader toegelicht). Voor een (uitgebreidere) toelichting op de enquête zie Bijlage 1.

2.2.1. Actiepunt 1: Goed onderhoud stimuleren

Toelichting

Onderhoud is behoud. Voor monumenten zijn restauratiesubsidies en er is een regeling om monumenten in ieder geval te behouden door ze wind- en waterdicht te houden (zie ook punt 2). In 2016 en 2019 is het subsidiebeleid aangepast. Tot 2015 gold de subsidieverordening voor monumenten uit 1994

Voorgenomen acties:

<i>Actie</i>	<i>uitgevoerd</i>
Alle middelen worden ingezet om eigenaren te bewerkstellingen achterstallig onderhoud weg te werken.	+/-
Cultureel erfgoed zal als vast onderdeel van het gemeentelijk handhavingsprogramma worden opgenomen.	-
Medewerkers van de afdeling Toezicht en handhaving worden zo nodig opleidingsmogelijkheden geboden.	-
Alle middelen binnen de beschikbare capaciteit worden ingezet om invulling te geven aan het stimuleren van onderhoud, zoals informeren van eigenaren over financiële tegemoetkomingen.	+/-

Evaluatie

Acties

Het lijkt er op dat de actiepunten even ambitieus als weinig concreet zijn. Aan het derde punt, wel concreet, het zo nodig opleiden van medewerkers - ook ondergebracht bij actiepunt 7 – is geen gevolg gegeven. Als de actiepunten echter worden toegespitst op de restauratiesubsidies, een specifieke vorm van stimulering, kan wel degelijk van een succes gesproken worden.

Enquête

De subsidieregelingen waren vrijwel unaniem bekend, maar dat gold niet de regeling voor wind- en waterdicht houden (9-6, ambtelijk 5-4). De subsidies op onderhoud en restauratie werden onvoldoende bevonden. Behalve verhoging van het budget werden meer ideeën aangedragen ter verbetering.

Het plan om geen leges te heffen voor restauratieplannen is niet verder gebracht, wat betreurd werd. Ook werd de vraag gesteld in hoeverre het zichtbaar is dat de gemeente het onderhoud heeft gestimuleerd.

Cijfers

Cijfermatig zijn de subsidie aanvragen bekend over de afgelopen 5 jaar:

Aantal aanvragen en uitgekeerde bedragen

2017	2018	2019	2020	2021 (tot 1 juli)
1	3	8	2	3
€ 13.712	€ 2.330	€ 13.442	€ 13.712	€ 12.590

Conclusie

De actiepunten uit de Kadernota punt 1 zijn nauwelijks geconcretiseerd, maar dat kan te maken hebben met de proactieve insteek. Toegespitst op de subsidies, kan gesteld worden dat de gemeente wel degelijk gefaciliteerd heeft, maar eenieder is het er over eens dat de bedragen niet wereldschokkend zijn.

2.2.2. Actiepunt 2: herbestemming en herontwikkeling

Toelichting

De gemeente ondersteunt het uitgangspunt, dat economisch gezien, maar ook vanuit het oogpunt van duurzaamheid, herbestemming en functiewijziging een belangrijke bijdrage kunnen leveren bij het in stand houden van erfgoed.

Voorgenomen acties:

Actie	Uitgevoerd
Meteen instappen	+
Informerend, stimuleren en ondersteunen	+

Evaluatie

Acties

Herbestemming wordt niet cijfermatig bijgehouden, maar vanuit het veld werden diverse geslaagde voorbeelden aangedragen (zie ook de Bijlage).

Enquête

Vrijwel unaniem waren de geënquêteerden positief over herbestemming. Daarbij werden diverse geslaagde voorbeelden genoemd, maar er werd ook op gewezen dat niet alle bouwwerken zich lenen voor herbestemming.

Conclusie

Deze actiepunten, gelet op de voorbeelden die in de enquête genoemd (en andere voorbeelden) worden, worden deze actiepunten goed uitgevoerd: twee schuren aan de Veurseweg, boerderij Veurseweg 550, de Friso gymzaal en de langere looptijd van de Kruispuntkerk en de Moeder Godskerk. Verder valt te denken aan het Baljuwhuis en Bijdorp.

2.2.3 Actiepunt 3: herziening gemeentelijke monumentenlijst: de basis op orde

Toelichting

De gemeente zet in op de eigen unieke en verbindende kwaliteiten van Voorschoten. Aan de hand van een nieuw toetsingskader is de lijst bestaande en potentiële monumenten tegen het licht gehouden.

Voorgenomen acties:

<i>Actie</i>	<i>Uitgevoerd</i>
Actualisatie erfgoed, bestaand en nieuw	+
Bescherming koppelen aan bestemmingsplan	-
Inventarisatie immaterieel erfgoed	+/-
Uitvoering aanwijzingsbeleid	+

Evaluatie

Acties

De actualisatie (van de beschrijvingen van 1989) is in gang gezet en loopt synchroon met het aanwijzingsbeleid. Het immaterieel erfgoed is niet geïnventariseerd, maar wel was er vanuit de gemeente begeleiding en advies bij het aanwijzen van de paardenmarkt als nationaal immaterieel erfgoed in 2019.

Enquête

Uit de enquête bleek dat lang niet iedereen op de hoogte was van de voorgenomen acties. Slechts een enkeling verwees naar de beeldbepalende panden, terwijl deze lijst zeker bij het LEP sterk onder de aandacht ligt. Als structuur werden het groen genoemd en de naoorlogse wijken.

Cijfers

Aanwijzingsprocedures

2013	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	5	10	7	8	10	

41 totaal, waarvan 39 onherroepelijk

Conclusie

De voorgenomen acties zijn op de rails gezet, de actualisatie en de aanwijzingsprocedures lopen gestaag door. Wat niet gelukt is, is de koppeling aan het bestemmingsplan.

2.2.4. Actiepunt 4 Erfgoed in de ruimtelijke ordening

Toelichting

Het opstellen van de Structuurvisie Cultuurhistorie met de bijbehorende waardenkaart is een volgende stap op weg naar een volwaardig beleid ten aanzien van het verankeren van cultuurhistorie in ruimtelijke ordening.

NB: in de vragenlijst van de enquête is actiepunten 4 en 5 in tweeën gesplitst: de Structuurvisie en Welstand (actiepunten 6 en 7 Kadernota).

Voorgenomen acties:

Actie	Uitgevoerd
Opstellen Structuurvisie en waardenkaart	1/2
Onderbouwing structuren en objecten	1
Startnotitie beleidskaders inpassing	-1
Paraplubestemmingsplan	-
Cultuurhistorische waardenkaart koppelen aan bestemmingsplannen	-

Evaluatie

Acties

De Structuurvisie met waardekaart is opgesteld en vastgesteld. Ook de startnotitie is er, maar aan de overige punten is nog geen gevolg gegeven.

Enquête vraag 4

Ongeveer de helft van de geënuquêteerden heeft te maken gehad met de structuurvisie en bijna alle geënuquêteerden zagen kansen voor het (verankeren van) het erfgoed in de ruimtelijke ordening de komende jaren. Aan de ene kant als een niet te missen kans, maar ook praktisch.

Cijfers

Cijfers zijn niet voorhanden.

Conclusie

Het voorbereidende werk is gedaan, maar het is niet afgemaakt. Door het niet opstellen van een paraplubestemmingsplan en het niet digitaliseren van de waardekaart is veel onderzoekswerk niet beleidsmatig vast gelegd. Hier ligt vermoedelijk de grootste uitdaging. In aanloop naar de Omgevingswet is het van groot belang dat op de ingeslagen weg wordt voort gegaan, het verankeren van de cultuurhistorie in de ruimtelijke ordening.

2.2.5. Actiepunten 5 Communicatie en profilering

Toelichting

Draagvlak voor behoud en ontwikkeling van het Voorschotens erfgoed begint bij communicatie. Vanwege de beperkte budgetten wordt hoog ingezet op de communicatie met eigenaren en belangenverenigingen. Voor de communicatie met het grote publiek wordt aangehaakt bij bestaande initiatieven.

Voorgenomen acties:

Actie	Uitgevoerd
Kennisoverdracht via website	-
Aanhaken, facebook, VVV	+

Herdruk brochure Welkom in Voorschoten (2014)	+
Website Duin Horst & Weide	+
Faciliteren OMD	+
Ondersteuning museum en OLG	?

Evaluatie

Acties

De kennisoverdracht via de website kan beter, maar andere actiepunten, zoals de publicatie, de website en het faciliteren en ondersteunen, zijn geëffectueerd. Daarbij dient de kanttekening gemaakt te worden dat deze punten niet direct tot de noemer 'Communicatie' zijn te herleiden. Het aanhaken gebeurt op adhoc basis. De brochure Welkom in Voorschoten is gedigitaliseerd. De Open Monumentendagen worden goed bezocht (zie verder 2.2.6). De gemeente laat de s drukken. Niet als zodanig benoemd in de actiepunten, maar wel gerelateerd aan communicatie zijn de geplaatste informatiepanelen bij de wandelingen (Landgoedwandelen), gesubsidieerd vanuit de deelname aan Erfgoedlijnen. Ten slotte is via de gemeentelijke website het boekje over Ter Wadding gedigitaliseerd.

Enquête vraag 6

Uit vraag 6 bleek voornamelijk dat de geënquêteerden zich realiseren dat er erfgoed is in de gemeente en dat het LEP bestaat. Dat heeft echter meer te maken met de personen van de geënquêteerden (LEP en ambtenaren) dan met de communicatie. Veelzeggend was dat op de vraag of de website voor cultureel erfgoed bekend was, 9 van de 15 bevroegden ontkennend antwoordden. Vanuit de ambtelijke hoek was bovendien gerichte kritiek op de website (in wezen een webpagina). Veel suggesties aangaande de communicatie werden gedaan (zie verder de Bijlage).

Cijfers

Cijfers zijn niet voorhanden.

Hogere ambitie

Onder actiepunt 1.5 is ook een hoger ambitieniveau uitgesproken, onderwerpen die niet direct door vanuit communicatie worden georganiseerd, maar waar wel over moet worden gecommuniceerd.

Conclusie

Een conclusie is moeilijk te trekken, maar evident dient meer aandacht besteed worden aan de gemeentelijke website. Het beleid wordt onder de aandacht gebracht, het erfgoed zelf niet of is teveel verspreid. De wandelingen zijn te vinden op internet, maar niet vanuit één digitale route.

2.2.6. Actiepunt 6 Samenwerken en vrijwilligerswerk stimuleren, kennis en kunde benutten van burgers e.a. partners

Toelichting

Onder dit actiepunt worden de activiteiten van het LEP, de WCE en Duin Horst en weide ondergebracht, alsmede het ontwikkelen van publicaties.

NB: onder dit actiepunt is een paragraaf over de WCE opgenomen. In de enquête is de WCE echter onder de vraag over Erfgoed in de ruimtelijke ordening opgenomen.

Omdat echter in dit hoofdstuk de ordening van de Kadernota wordt aangehouden, wordt de welstand hier behandeld.

Voorgenomen acties:

<i>Actie</i>	<i>Uitvoering</i>
LEP: hoe de samenwerking te continueren onderzoeken	?
WCE: in een vroeg stadium betrekken bij complexe plannen	+
Pact: LOP vastgesteld in 2012	+
Publicaties: publieksversie van het Verhaal van Voorschoten en een breder overzichtswerk	-

Evaluatie

Acties

LEP

De samenwerking met het LEP is op basis van regelmatige afspraken en vergaderingen. In Coronatijd is ervaring opgedaan met digitaal vergaderen. Alle leden van het LEP hebben medewerking verleend aan de enquête. Waar actiepunt 1 (2.2.1) mogelijk te ambitieus (voor de middelen) is geformuleerd is actiepunt 6 in wezen te bescheiden, gelet op het aantal enthousiaste vrijwilligers en de beschikbare kennis. De onderzoeksvraag kan meer geconcretiseerd worden: kunnen leden van het LEP of anderszins vrijwilligers voorzien in publicaties in bijvoorbeeld het huis-aan-huisblad, maar ook de publieksversie van het Verhaal van Voorschoten. De Canon is vrijwel af, maar (nog) niet alles staat op de website.

Vrijwilligers

De Open Monumentendagen worden georganiseerd vanuit de Vereniging Oud, Groen en Leefbaar Voorschoten (OGLV). De OMD worden steevast goed bezocht. De vereniging biedt informatiebladen aan en vertalingen in het Engels. Sinds 2015 worden in samenwerking met de gemeente zogenoemde monumentenkaartjes uitgegeven. Hierop komen al geopende monumenten voor met daarbij kort wat achtergrondinformatie en een kader met informatie over het thema. In 2020 is de OMD in verband met Corona niet doorgegaan. Als alternatief is een boekje uitgegeven met wandelroutes. De OGLV organiseert verder lezingen en excursies, heeft een mooie website met interessante inhoudelijke artikelen.

WCE

De WCE wordt in principe in een vroeg stadium betrokken bij complexe plannen, maar de adviezen zijn meer vrijblijvend naarmate de plannen meeromvattend zijn (dan louter een eenvoudige bouwvergunning).

LOP

Het LOP is vastgesteld, maar het pact is omgezet in Duin, Horst en Weiden en nu de Landschapstafel en is daarmee inmiddels ook weer in transitie.

Enquête vraag 7 en vraag 5

LEP

Uit de enquête bleek dat diverse mogelijkheden tot verbetering mogelijk werden geacht. De huidige samenwerking werd soms wat vrijblijvend gevonden en de aanwezige kennis zou meer benut mogen worden. Ook werd om meer vrijwilligers gevraagd, met daarbij de opmerking deze dan ook te faciliteren. Voorts werd genoemd het betrekken van het Museum en Leefbaar bij de partners. Vanuit het LEP met name wordt aangedrongen op (nieuwe) publicaties of andere mogelijkheden om kennis te delen.

WCE

De WCE heeft een wettelijke adviestaak indien sprake is van wijzigingen aan rijksmonumenten. Op grond van de Erfgoedverordening Voorschoten 2016 worden ook adviezen uitgebracht over gemeentelijke monumenten. Op grotere ruimtelijke ontwikkelingen worden zonder specifiek mandaat geadviseerd. Voor de ruimtelijke ontwikkelingen in de Duivenvoordecorridor is een aparte adviescommissie.

Over de invloed van het welstandbeleid (vraag 5 in de enquête) waren de meningen verdeeld. Of welstand bijdraagt aan de instandhouding van het cultureel erfgoed, of welstand plannen goedkeurt die een inbreuk vormen op cultuurhistorische waarden, het was 50/50. Veel eenduidiger was het (positieve) antwoord op de vraag of de commissie zich zou mogen uitspreken over dorpsschoon en landschap. Dat de commissie dat al doet, was slechts bij een enkeling bekend. Wel werd gevraagd om specifieke expertise in de commissie op dit gebied (die er ook al is). De vervolgvraag zou moeten zijn in hoeverre deze adviezen, dus buiten de vergunningen om, beluisterd worden. De rol van de commissie was overigens onomstreden.

Cijfers

Open Monumentendagen bezoekers

2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
3941	4538	2248	6154	9838	6044	4762	6481	4894

NB: de aantallen betreffen niet personen, maar bezoeken, dus ieder bezocht pand wordt meegeteld. Desalniettemin is de trend significant opwaarts.

NB: het Museum Voorschoten trok in 2012 een record aantal bezoekers van 870 met de tentoonstelling over buitenplaatsen en molens.

Uit de kadernota:

Erfgoed-vrijwilligers in Voorschoten:

Duivenvoorde	Museum	Berbice	OMD	OGLV	AWN
150	30	48	155	45	8

OMD is een team van 4, met leerlingen als rondleider

Conclusie

Wat de WCE betreft, wordt met een slag om de arm een grotere rol voorgestaan als het gaat om de omgeving als geheel. Dit is van belang op weg naar de Omgevingswet. Wat betreft de inzet van vrijwilligers kan worden geconcludeerd dat veel bereikt is, dat de gemeente echter nog zou kunnen inzetten op een intensieve(re) samenwerking. Er wordt gepleit voor een grotere rol voor het Museum en de OGLV.

2.2.7. Actiepunt 7 Ondersteunen eigenaren

Toelichting

Bij het ondersteunen van de eigenaren wordt ook communicatie genoemd, anders dan bij het vijfde actiepunt, primair gericht op een enkel object, het eigen pand (meestal woonhuis of boerderij). De basiskennis over het beleid moet bij de monumenteigenaar bekend zijn. De gemeente als vraagbaak, informeren, communiceren en adviseren, via internet en Klant Contactcentrum. Ook is in dit actiepunt overlap met actiepunt 1, stimuleren door zo nodig de medewerkers bij te scholen.

Voorgenomen acties:

<i>Actie</i>	<i>Uitgevoerd</i>
Medewerkers KCC goed opgeleid, zo nodig bijscholen	-
Blijven ondersteunen in het vergunningstraject	+
Website bijwerken, folder	?
Expertiseavond	?
Opzetten van een kennisnetwerk	?
Financiële ondersteuning leges	-
Financiële ondersteuning subsidie	+

Evaluatie

Acties

Deze acties zijn niet goed uit de verf gekomen. Wel wordt gedurende het project ondersteund, waar nodig en waar mogelijk en verloopt ook het subsidieringstraject naar wens. Ook participeert de gemeente in de Groene Menukaart, een website die eigenaren op weg helpt het monumentale woonhuis te verduurzamen. Over de leges is veel discussie geweest, maar een en ander heeft niet geleid tot een acceptabele regeling.

Enquête vraag 8

Vraag 8 was de kortste vraag in de enquête met de meeste open antwoorden. Het onderwerp spreekt duidelijk aan. De opmerkingen die gemaakt werden, komen overeen met de actiepunten, die klaarblijkelijk als onvoldoende waargemaakt worden ervaren. Opvallend is dat ook een grotere rol voor het LEP en OGVL genoemd werd.

Ook vaker genoemd is de 'focus'. Focus op wat belangrijk is, soepeler naar de rest. Niet alleen verbieden.

Cijfers

Vergunningaanvragen

Bijgehouden vanaf 2018

	2018	2019	2020 (tm 13-7)
RM	8	12	10
GM	11	10	3

Advisering ruimtelijke vraagstukken (incl vergunningaanvragen)

Tm 2016	2017	2018	2019	2020
25	23	19	27	15

n.b. aantallen kloppen bij benadering. In een enkel geval zal er een dubbeling in zitten, doordat plannen soms doorlopen in een volgend jaar en daardoor opnieuw mee zijn geteld.

Conclusie

Dit actiepunt moet worden opgepakt: aan de ene kant een betere ondersteuning, qua kennis (afspraken LEP?) en subsidie, maar ook kijken naar mogelijkheden. Gelet op het aantal aanvragen is misschien een enkele gespecialiseerde medewerker bij het KCC genoeg.

2.2.8. Actiepunt 8 Archeologie

Toelichting

Het actiepunt uit de Kadernota over archeologie is een aanbevelingen tot een evaluatie en herziening van de nota 'Het bodemarchief ontrafeld' in 2013.

Voorgenomen acties:

<i>Actie</i>	<i>Uitgevoerd</i>
Herziening nota 2013	+

Evaluatie

Acties

[...]

De nota is herzien in 2013. Op dat moment is ook de archeologische beleidskaart herzien. De beleidskaart maakt deel uit van de Nota archeologie herijking 2013 (vastgesteld in 2014).

Enquête vraag 9

De meeste geënquêteerden gaven aan op de hoogte te zijn van het archeologiebeleid en verkeerden in de veronderstelling dat een update niet aan de orde was (terwijl de termijn van de Nota archeologie herijking 2013 na 2017 verlopen is). Wat ook duidelijk naar kwam was dat archeologie sterk leeft, waarbij veel enthousiasme over het Kanaal van Corbulo.

Daarnaast werden diverse aanbevelingen gedaan om het archeologiebeleid te verbeteren, waaronder een betere toegang van de burger tot de verwachtingskaarten, meer zichtbaarheid in de openbare ruimte en vergroting van het draagvlak.

Tenslotte werd gerealiseerd dat de status van UNESCO werelderfgoed kan botsen bij ruimtelijke ontwikkelingen, maar de status op zich werd niet ter discussie gesteld.

Cijfers

[...]

Conclusie

Op het gebied van archeologie zijn veel ideeën. Het is duidelijk dat archeologie als onderwerp goed ligt. Archeologie is goed ingebed in het vergunningstelsel, maar er kan meer gedaan worden aan (publieksvriendelijke) communicatie.

2.2.9 Actiepunt 9 Evaluatie

Toelichting

Een enquête is een middel om informatie te verzamelen over het gevoerde beleid. Erkend wordt dat een enquête kan leiden tot het ventileren van meningen i.p.v. feiten, maar de combinatie van gerichte vragen en (niet volledige) cijfers leidt wel degelijk tot een beter inzicht.

Acties

De enquête is breed uitgezet onder leden van het LEP, ambtelijk en de Commissie WCE.

Cijfers

In totaal hebben 16 personen gereageerd op de enquête, wat neerkomt op een representatieve selectie van de uitgezette formulieren (zie ook de Bijlage).

Bijlage 2. Enquête

Algemene bevindingen

De 18 representatieve reacties zijn alle bruikbaar gebleken. De enquêteformulieren zijn zichtbaar met aandacht ingevuld en tonen een coherent beeld.

Bij het verwerken van de resultaten is een onderscheid gemaakt tussen de ambtelijk intern ingevulde formulieren en de externe formulieren, zoals door het LEP ingevuld. De eerste groep was significant beter op de hoogte van de diverse beleidsregelingen, verordeningen en nota's, wat overigens geen verrassing is.

De waardering voor het erfgoed is unaniem gebleken, zowel intern als extern.

Ook het gevoerde erfgoedbeleid wordt unaniem positief beoordeeld, althans voor zover bekend bij de geënquêteerden. In dit opzicht is er een onderscheid tussen een vage notie en bekendheid met reële resultaten (waarover hieronder meer).

Eveneens vrijwel unaniem wordt de opvatting gedeeld dat erfgoedbeleid belangrijk is, maar niet belangrijker dan andere beleidsterreinen als milieu en huisvesting.

De roep om meer geld wordt breed gedragen, een terugkerend thema.

Misschien wel het meest sprekende punt dat duidelijk naar voren komt - zowel intern als extern - dat de winst is te behalen in meer communiceren, adviseren en publiceren.

In de behandeling per artikel wordt dit nader uitgewerkt.

Bevindingen per artikel¹

In totaal zijn 8 samengestelde vragen gesteld (31 deelvragen) en 10 enkele vragen. Alle vragen waren m.c. op een enkele vraag na (hieronder te behandelen). De laatste (open vraag), een foto te leveren van een monument waaraan de ondervraagde heeft meegewerkt is blijkbaar niet goed begrepen of niet goed geformuleerd, omdat slechts 2 van de 18 geënquêteerden hieraan gehoor hebben gegeven.

De vragen zijn in het volgende hoofdstuk uitgeschreven en volledig verwerkt. In dit hoofdstuk wordt de inhoud van de vraag thematisch geanalyseerd (dus niet de vraagstelling herhaald, maar aan de hand van het onderwerp besproken).

Vraag 1: thema subsidie- en erfgoedverordening

Niet heel verrassend was de verordening ambtelijk intern beter bekend dan extern. De verordening staat aan de basis van het beleid. Op de vraag wat er beter kon kwamen diverse, constructieve antwoorden:

¹

NB: in de enquête is een (door)telfoutje geslopen. Vraag 4 bestaat uit een 4.1. en een 4.2. Vraag 5 is abusievelijk doorgenummerd (automatisch in Word) als 4.3. enzovoorts. In de verwerking is deze telling rechtgetrokken en is 4.3. vernummerd als 5.1 enzovoorts.

- meer geld (voornamelijk vanuit het LEP)
- nadenken over verdeelsleutel
- idem over een plafond
- duidelijkheid over leges
- abonnement monumentenwacht
- laat zien dat de gemeente stimuleert
- vergeet de kleine elementen niet, stoephekken e.d.

Vraag 2: thema herbestemming

'Het gebruik van het monument is het behoud van het monument', is al sinds jaar en dag het adagium. Wonen in kantoren en in boerderijen, winkels in kerken en bioscopen, het komt allemaal voor. Herbestemming is vaak een win-winsituatie.

Alle geënquêteerden waren positief over herbestemming en bijna iedereen was op de hoogte van de Rijkssubsidie voor het wind- en waterdicht houden van monumenten waarvoor herbestemming werd ontwikkeld.

Wel zou meer bekendheid aan de regeling mogen worden gegeven en wordt gewezen op de diverse belangen bij herontwikkeling.

Ook werd opgemerkt dat niet ieder monument zich leent voor ieder gebruik (genoemd werden een grenspaal of een waterzuiveringsinstallatie).

Vraag 3: thema monumentenlijst compleet?

De antwoorden op deze vraag verrasten omdat vaak vanuit de individuele kennis nog het een en ander boven komt drijven en omdat er enige vrees bestaat dat de beeldpalende panden (slechts 1 x genoemd), niet monumenten met de Omgevingswet tussen wal en schip kunnen vallen.

Genoemd werden het groen in de naoorlogse wijken, panden aan de Veurseweg, de stofkam en een 'misschien'.

Vraag 4: thema erfgoed in de ruimtelijke ordening

Deze vraag raakt aan een hoger abstractieniveau. De Structuurvisie Cultuurhistorie was iets meer onbekend dan bekend, gelijkelijk verdeeld over intern en extern. Hoe in de toekomst het erfgoed in de ruimtelijke ordening geborgd wordt is nog niet uitgekristalliseerd. Hierover werden wel diverse, uiteenlopende ideeën geopperd.

- een praktische benadering
- alles op alles zetten
- een grotere rol voor erfgoed
- vanaf het begin erfgoed in het ruimtelijk beleid betrekken en de structuurvisie beter onder de aandacht brengen
- gebiedsgericht/maatwerk

Vanuit het LEP wordt sterk de nadruk gelegd op de structuren (3x), waarbij 2 x het Kanaal van Corbulo genoemd wordt.

Vraag 5 thema welstand

Niets is zo persoonlijk als smaak. Ondanks Welstand op een nieuwe leest, de verplichte invoering van welstandscriteria vooraf, in plaats van de smaakpolitie achteraf, is de discussie over de inbreng en de noodzaak van welstand in Nederland nog steeds springlevend.

Dat uit zich ook in de antwoorden op deze vraag. Ongeveer de helft van de geënquêteerden is positief over de bijdrage van welstand aan de instandhouding van het cultureel erfgoed, de andere helft weet het niet zo goed. Ook omdat de commissie 'slechts' toetst en adviseert, niet vergunt. En toetst de commissie wel aan de juiste kaders? Toch was er een grote mate van consensus over de rol van welstand, met name als het ging over dorpsschoon en landschap. Daar mogen ze wel wat meer in doen, liever dan een Q-team. Mits er een landschapsarchitect aan de commissie wordt toegevoegd. Overigens wordt gezegd, spreken ze zich wel degelijk uit over grotere zaken.

Vraag 6 thema communicatie

Communicatie is het kloppend hart van het erfgoedbeleid, het bereiken van mensen en het uitleggen waarom je als overheid iets wil bereiken. In algemene zin geldt dat voor de ruimtelijke ordening als beleidsterrein.

Vrijwel iedereen is bekend met Voorschotens erfgoed. De ene 'nee' als antwoord zal wel op een vergissing berusten. Des te opvallender is het dat 9 van de 18 geënquêteerden niet bekend waren met de website van het cultureel erfgoed², terwijl andere communicatiemiddelen wel bekend waren.

Veel respons was er op de vraag of er iets beter kon, overigens niet in alle gevallen als antwoord op de gestelde vraag.

² Mogelijk was het onduidelijk wat met de website bedoeld wordt: een pagina op de gemeentelijke website.

- Archeologie ontbreekt
- - Niet actueel
- - Beperkt, weinig inspirerend en informerend
- - Verbrokkelde informatie
- - 1 centrale site voor ZH en 1 voor voorschoten
- - beter informeren, archief benutten, waardekaart online, redengevende omschrijvingen ook, recreatie en toerisme versnipperd

Vraag 7 thema vrijwilligerswerk

Vrijwilligers zijn onontbeerlijk in het traject van communiceren en enthousiasmeren. Erkenning vanuit de overheid voor de tomeloze en onbaatzuchtige inzet van vrijwilligers is echter veel minder vanzelfsprekend. Tussen het sporadisch toegekende lintje en niks doen gaapt een groot gat.

Alle geënquêteerden waren bekend met het thema. De vraagstelling liet wat meer ruimte voor 'open' antwoorden. Genoemd werd dat de kennis van vrijwilligers benut moest worden, ook al is de huidige samenwerking soms wat vrijblijvend. Vanuit het LEP werd gesteld dat meer vrijwilligers nodig zijn en meer ondersteuning.

Vraag 8 thema ondersteuning monumenteigenaren

Het is vaak zoeken in monumentenland naar de regelingen, maar ook naar specialisten, een goed (betaalbaar) advies. Eigenaren hebben vaak veel waardering voor het monument, maar niet altijd de kennis in huis. Ook willen eigenaren vaak een steentje bijdragen aan het milieu.

Op de vraag of er wat beter kan in het ondersteunen van eigenaren waren de antwoorden verdeeld. Suggesties waren er des te meer.

- integraal oppakken
- subsidie omhoog
- erfgoedinspecteurs eerder inschakelen
- focus op echt belangrijke zaken, soepel naar de rest
- pro actief
- communiceren
- stimuleren
- rol voor LEP en OGV
- voorlichting
- vrijstelling leges (actiepunt 7 Kadernota, niet gelukt)
- ondersteunen eigenaren, niet geheel geslaagd

Vraag 9 thema archeologie

Archeologie is een spannend onderwerp. Vrijwel iedereen is in meerdere of mindere mate geïnteresseerd. Met het verdrag van Malta (Valetta) is de archeologie stevig wettelijk verankerd.

De meeste geënquêteerden gaven blijk van interesse en enige kennis van zaken. Echter dat de archeologienota toe was aan een update, omdat deze is verlopen werd door 12 van de 18 gemist. Dat in Voorschoten mogelijk UNESCO werelderfgoed wordt aangewezen was bij 14 van de 18 deelnemers bekend en ook werden ideeën geopperd om het Kanaal van Corbulo zichtbaar te maken. Dat de aanwijzing van een archeologisch monument mogelijk op andere beleidsterreinen op bezwaren kan stuiten werd erkend, waarbij in de opmerkingen genuanceerd tegen dit gegeven werd aangekeken (niet op slot gooien, bij ontwikkeling juist de archeologie in beeld brengen, goed uitleggen). Tenslotte werd er op gewezen dat in de archeologie nieuwe technieken en methoden worden ontwikkeld, wat tot een impuls van een beleid kan leiden.

Aanbevelingen die gedaan werden waren:

- pro actieve communicatie, uitleggen
- draagvlak vergroten
- betere toegang burger verwachtingskaarten
- meer zichtbaarheid in de openbare ruimte
- betere efficiency
- integraal
- verstoringsgrootte dorpskern verkleinen
- meer aandacht voor Voorschoten

Heel specifiek over Kanaal van Corbulo:

- ideeën over zichtbaar maken zijn er genoeg en circuleren al
- in beplanting zichtbaar maken
- naar behoefte, ook kijken naar de burens
- meer aandacht voor Voorschoten
- bebording, glazen platen
- folder
- eenheid in aanpak gemeentes

De lettervragen a-j: het karakter van Voorschoten

De antwoorden op de vragen a-e zijn vrijwel eensluidend. Het erfgoed in Voorschoten is bijzonder, draagt bij aan het karakter, leeft en wordt hoog gewaardeerd. De gemeente zet zich in voor het behoud. De regels op dat gebied

stimuleren (8 respondenten), maar kunnen ook tegelijkertijd stimuleren en belemmeren (4 respondenten).

De lettervragen g-i: zonnepanelen

Heel specifiek waren de vragen over zonnepanelen op monumenten, op pannendaken en in het beschermde dorpsgezicht. Een opvallende constante, echter niet unaniem, was in de beantwoording dat zonnepanelen in beginsel ruimhartig werden toegestaan, mits niet zichtbaar vanaf de openbare weg.

Vanuit de erfgoedsector en welstand is meer weerstand tegen zonnepanelen, zeker binnen het beschermde dorpsgezicht. Een nuance in de discussie zou kunnen worden aangebracht indien een scherper onderscheid gemaakt zou worden binnen de typologieën van het daklandschap.

De lettervraag j: primaat van het beleid

Bijna unaniem waren de respondenten het er over eens dat cultureel erfgoed even belangrijk is als milieu, woningbouw en andere terreinen.

Bijlage 3. Enquête antwoorden en deelnemers

Inleiding

Binnen de gemeente is gericht een enquête verspreid, ambtelijk en onder de leden van het LEP. In tweede instantie is ook de AWN en de WCE benaderd. Doel van de enquête was inzicht te verkrijgen in de werking van het erfgoedbeleid (Monumenten & Archeologie in brede zin des woords, meer specifiek op de vragen *‘wat gaat er goed, wat kan er beter?’*.

Intern is de enquête verspreid over de volgende personen/afdelingen:

- Kirsten van der Kant en Antoine Roeloffs (Archeologie)
- Carla Scheffer, Mark Veliscek en Ursula Hoogzaad (Cultureel Erfgoed)
- Elise Coenen (Landschap en Groen)
- Cathrina Draaisma (Bodem en Water)
- Ruben Ribbius (Duurzaamheid)
- Arjenne Vlietstra (Economie)
- Jurian Bos (Bestemmingsplannen)
- Christel van Rijn (Omgevingsjurist Ruimte)
- Hans van Son (Projecten)
- Marloes Meijboom (RO en Wonen)
- Johan Barnhoorn/ Bianca Schwaneberg (Handhaving)
- Marcel Blok/ Wijnand van Binsbergen (Vergunningen)
- Annette Jans (Subsidies)
- Maya van der Kooij (Cultuur)
- Pierre van Grinsven (lid Archeologische werkgroep Nederland)
- Jane Koopstra (lid LEP)
- Wim van den Eijkel (lid LEP)
- Stan Dessens (lid LEP)
- Leo Dubbelaar (lid LEP)
- Willy van Rooijen (lid LEP)
- Dick van der Kooij (lid LEP)
- Hugo Schut (WCE)

Van de 14 clusters, 18 persoonsnamen zijn 10 formulieren geretourneerd. Daarbij zijn alle relevante beleidsterreinen vertegenwoordigd. Plus 6 keer LEP en 1 externe plus reactie WCE.

Het totaal aantal respondenten komt daarmee uit op 18. Gelet op de gerichte verspreiding van de enquête en de expertise van de deelnemers kan gesteld worden dat een representatieve selectie is gemaakt.

In dit hoofdstuk worden de antwoorden van de enquête geïntervieweerd en geanalyseerd. In het volgende hoofdstuk zal de analyse gekoppeld worden aan de overige bevindingen.

De vragen zijn over het algemeen eenduidig gesteld en beantwoord. Desalniettemin is geconstateerd dat een enkele vraag niet door iedereen op dezelfde manier is begrepen, bewust of onbewust niet beantwoord is of dat een nuance in het gewenste antwoord niet in het stramien van de vraagstelling paste. In die gevallen is

of het antwoord niet meegeteld of geïnterpreteerd binnen de andere antwoorden van de respondent.

De resultaten zijn uitgesplitst per vraag en per cluster, intern (ambtelijk) en extern (LEP, WCE en AWN). Per vraag worden telkens in de eerste tabel de gezamenlijk antwoorden verwerkt.

Resultaten enquête

Vraag 1 (1.1 – 1.3)

1. Antwoorden ambtelijk en LEP

1 Goed onderhoud stimuleren

1.1 Bent u op de hoogte van het bestaan van een subsidie- en erfgoedverordening van de gemeente?

1.2 Heeft u wel eens te maken gehad met de subsidieverordening gemeentelijke monumenten, zo ja bij welk(e) monument(en)?

1.3 Ziet u nog mogelijkheden voor verbetering, zo ja welke?

Antwoorden 1.1	Ja	Nee	Opmerkingen
15	14	1	4

Antwoorden 1.2	Ja	Nee	Opmerkingen
15	5	10	6

Antwoorden 1.3	Ja	Nee	Opmerkingen
14	9	5	7

1 Antwoorden intern

1 Goed onderhoud stimuleren

1.1 Bent u op de hoogte van het bestaan van een subsidie- en erfgoedverordening van de gemeente?

1.2 Heeft u wel eens te maken gehad met de subsidieverordening gemeentelijke monumenten, zo ja bij welk(e) monument(en)?

1.3 Ziet u nog mogelijkheden voor verbetering, zo ja welke?

Antwoorden 1.1	Ja	Nee	Opmerkingen
9	9	0	3

Opmerkingen
regeling is bekend, niet bij iedereen in detail leges wel of niet betalen?

Antwoorden 1.2	Ja	Nee	Opmerkingen
9	4	5	4

Opmerkingen
niet als eigenaar van een monument: ambtelijk (4) 17 aanvragen bij 1 respondent

Antwoorden 1.3	Ja	Nee	Opmerkingen
9	5	4	5

Opmerkingen
nadenken over hoe te verdelen, naar rato of op volgorde maximum bedrag instellen duidelijkheid over leges potje verhogen in hoeverre is zichtbaar dat de gemeente goed onderhoud heeft gestimuleerd?

1 Antwoorden LEP

1 Goed onderhoud stimuleren

- 1.1 Bent u op de hoogte van het bestaan van een subsidie- en erfgoedverordening van de gemeente?
- 1.2 Heeft u wel eens te maken gehad met de subsidieverordening gemeentelijke monumenten, zo ja bij welk(e) monument(en)?
- 1.3 Ziet u nog mogelijkheden voor verbetering, zo ja welke?

Antwoorden 1.1	Ja	Nee	Opmerkingen
6	5	1	1

Opmerkingen
naamgeving

Antwoorden 1.2	Ja	Nee	Opmerkingen
6	1	5	1

Opmerkingen
voegwerk Leidsweg

Antwoorden 1.3	Ja	Nee	Opmerkingen
5	4	1	3

Opmerkingen
meer subsidie meer subsidie en meer bekendheid, abonnement monumentenwacht meer subsidie en meer bekendheid kleine elementen als stoephekken

Vraag 2 (2.1 – 2.4)

2 Antwoorden ambtelijk intern en LEP

2 Herbestemming en herontwikkeling

- 2.1 Heeft u wel eens te maken gehad met (advies t.a.v.) herbestemming, zo ja bij welke monumenten?
- 2.2 Wat vindt u van herbestemming bij monumenten?
- 2.3 Bent u bekend met de Rijkssubsidie regeling voor wind- en waterdicht houden van monumenten waarvoor herbestemmingsplannen worden ontwikkeld?
- 2.4 Ziet u nog mogelijkheden voor verbetering, zo ja welke?

Antwoorden 2.1	Ja	Nee	Opmerkingen
15	11	4	11

Antwoorden 2.2	Positief	Negatief	Opmerkingen
13	13	0	10

Antwoorden 2.3	Ja	Nee	Opmerkingen
15	9	6	2

Antwoorden 2.4	Ja	Nee	Opmerkingen
8	6	2	3

2 Antwoorden intern

2 Herbestemming en herontwikkeling

- 2.1 Heeft u wel eens te maken gehad met (advies t.a.v.) herbestemming, zo ja bij welke monumenten?
- 2.2 Wat vindt u van herbestemming bij monumenten?
- 2.3 Bent u bekend met de Rijkssubsidie regeling voor wind- en waterdicht houden van monumenten waarvoor herbestemmingsplannen worden ontwikkeld?
- 2.4 Ziet u nog mogelijkheden voor verbetering, zo ja welke?

Antwoorden 2.1	Ja	Nee	Opmerkingen
9	7	2	7

Opmerkingen
Moedergodskerk Kruispunt kerk Veurseweg 350 Voorstraat 38 A&B huis Bijdorp Anti tankgracht divers

Antwoorden 2.2	Positief	Negatief	Opmerkingen
8	8	0	5

Opmerkingen

unaniem positief, beter dan verval, maar niet ten koste van alles (1x)
niet alles kan herbestemd worden (grenspaal, waterzuiveringsinstallatie) maatwerk.

Antwoorden 2.3	Ja	Nee	Opmerkingen
9	5	4	0

Opmerkingen

n.v.t.

Antwoorden 2.4	Ja	Nee	Opmerkingen
4	3	1	3

Opmerkingen

meer bekendheid geven
website informatie verbeteren
procedure bekorten

2 Antwoorden LEP

2 Herbestemming en herontwikkeling

2.1 Heeft u wel eens te maken gehad met (advies t.a.v.) herbestemming, zo ja bij welke monumenten?

2.2 Wat vindt u van herbestemming bij monumenten?

2.3 Bent u bekend met de Rijkssubsidie regeling voor wind- en waterdicht houden van monumenten waarvoor herbestemmingsplannen worden ontwikkeld?

2.4 Ziet u nog mogelijkheden voor verbetering, zo ja welke?

Antwoorden 2.1	Ja	Nee	Opmerkingen
6	4	2	4

Opmerkingen

Moedergodskerk
Ter Horst
Bollenschuur
Museum
Kruispuntkerk

Antwoorden 2.2	Positief	Negatief	Opmerkingen
5	5	0	2

Opmerkingen
unaniem positief, beter dan verval, maar moeilijk te regelen (1x), niet door ontwikkelaars (1x)

Antwoorden 2.3	Ja	Nee	Opmerkingen
6	4	2	Zie 2.4

Opmerkingen
n.v.t

Antwoorden 2.4	Ja	Nee	Opmerkingen
4	3	1	3

Opmerkingen
gemeente zou betrokken moeten zijn meer bekendheid meer geld

Vraag 3 (3.1)

3 Antwoorden ambtelijk intern en LEP

3 Herziening gemeentelijke monumentenlijst: de basis op orde
3.1 Zijn naar uw mening of naar uw weten nog waardevolle monumenten, gebouwen of structuren die toegevoegd kunnen worden aan de lijst?

Antwoorden 3.1	Ja	Nee/weet niet	Opmerkingen
15	7	8	4

3 Antwoorden intern

Antwoorden 3.1	Ja	Nee/weet niet	Opmerkingen
9	3	6	2

Opmerkingen
Groen naoorlogse wijken Veurseweg naast Helvetia, beeldbepalende panden

3 Antwoorden LEP

Antwoorden 3.1	Ja	Nee/weet niet	Opmerkingen
6	4	2	2

Opmerkingen
In principe is het meeste wel geplaatst, maar misschien nog een stofkam er door de lijst

Geen concrete voorbeelden, maar wordt niet uitgesloten

Vraag 4 (4.1 – 4.2)

4 Antwoorden ambtelijk intern en LEP

4 Erfgoed in de ruimtelijke ordening

4.1 Heeft u te maken gehad met de Structuurvisie Cultuurhistorie, zo ja op welke wijze?

4.2 Welke kansen ziet u voor erfgoed in de ruimtelijke ordening de komende jaren?

Antwoorden 4.1	Ja	Nee	Opmerkingen
15	7	8	6

Antwoorden 4.2	Ja	Nee	Opmerkingen
13	13	n.v.t.	12

4 Antwoorden intern

4 Erfgoed in de ruimtelijke ordening

4.1 Heeft u te maken gehad met de Structuurvisie Cultuurhistorie, zo ja op welke wijze?

4.2 Welke kansen ziet u voor erfgoed in de ruimtelijke ordening de komende jaren?

Antwoorden 4.1	Ja	Nee	Opmerkingen
9	4	5	4

Opmerkingen

Meelezen
Als adviseur
ambtelijk

Antwoorden 4.2	Ja	Nee/weet niet	Opmerkingen
8	8	n.v.t.	8

Opmerkingen

omgevingswet en visie: uitdragen erfgoed
praktisch mee omgaan
alles op alles zetten
behoud kwaliteit openbare ruimte en herkenbaarheid Voorschoten
gebiedsgericht/maatwerk
grotere ruimtelijke rol voor erfgoed
zichtbaar maken van erfgoed/tweede leven voor erfgoed
meer aandacht voor object in de ruimtelijke omgeving, vanaf begin er bij betrekken,
structuurvisie beter onder de aandacht brengen

4 Antwoorden LEP

4 Erfgoed in de ruimtelijke ordening

4.1 Heeft u te maken gehad met de Structuurvisie Cultuurhistorie, zo ja op welke wijze?

4.2 Welke kansen ziet u voor erfgoed in de ruimtelijke ordening de komende jaren?

Antwoorden 4.1	Ja	Nee	Opmerkingen
5	3	2	2

Opmerkingen

advies (3x)

koppeling structuurvisie bestemmingsplan verdient aandacht

Antwoorden 4.2	Ja	Nee/weet niet	Opmerkingen
5	5	n.v.t.	5

Opmerkingen

juist de structuren (3x)

Kanaal van Corbulo (2x)

Meer aandacht in de regelgeving

Vraag 5 (5.1 – 5.4)

5 Antwoorden ambtelijk intern en LEP

Welstand en cultureel erfgoed

5.1 Draagt naar uw idee het welstandsbeleid bij aan instandhouding van cultureel erfgoed?

5.2 Heeft u het idee dat de commissie bouwplannen goedkeurt die een inbreuk vormen op de cultuurhistorische waarden?

5.3 Heeft u het idee dat de welstandscommissie zich ook kan uitspreken over dorpschoon en landschap, dus niet alleen over bouwvergunningen?

5.4 Als dat kan zou dat een bijdrage kunnen vormen aan het behoud van cultureel erfgoed?

Antwoorden 5.1	Ja	Nee/weet niet	Opmerkingen
15	8	7	4

Antwoorden 5.2	Ja	Nee	Opmerkingen
10	5	5	7

Antwoorden 5.3	Ja	Nee/misschien	Opmerkingen
13	10	3	1

Antwoorden 5.4	Ja	Nee	Opmerkingen
15	12	3	5

5 Antwoorden intern

Welstand en cultureel erfgoed

- 5.1 Draagt naar uw idee het welstandsbeleid bij aan instandhouding van cultureel erfgoed?
- 5.2 Heeft u het idee dat de commissie bouwplannen goedkeurt die een inbreuk vormen op de cultuurhistorische waarden?
- 5.3 Heeft u het idee dat de welstandscommissie zich ook kan uitspreken over dorpsschoon en landschap, dus niet alleen over bouwvergunningen?
- 5.4 Als dat kan zou dat een bijdrage kunnen vormen aan het behoud van cultureel erfgoed?

Antwoorden 5.1	Ja	Nee/weet niet	Opmerkingen
9	2	7	3

Opmerkingen

Wel in vorm, minder in belevingswaarde
Vanuit de gelaagdheid van de (architectuur)geschiedenis
Weinig concrete voorbeelden van

Antwoorden 5.2	Ja	Nee	Opmerkingen
4	2	2	4

Opmerkingen

Niet echt, maar misschien wel de schijn van
Soms kan de commissie alleen marginaal iets betekenen
Voorbeeld kerk Voorstraat
Slechts een advies

Antwoorden 5.3	Ja	Weet niet	Opmerkingen
7	5	2	5

Opmerkingen

Mits de expertise aanwezig is (4x), landschapsarchitect
Doen ze al

Antwoorden 5.4	Ja	Weet niet	Opmerkingen
9	6	3	4

Opmerkingen

Landschap, meer integraal 2 x
Externe, frisse blik
Worden wel de juiste toetsingskaders gehanteerd?

5 Antwoorden LEP

Welstand en cultureel erfgoed

5.1 Draagt naar uw idee het welstandsbeleid bij aan instandhouding van cultureel erfgoed?

5.2 Heeft u het idee dat de commissie bouwplannen goedkeurt die een inbreuk vormen op de cultuurhistorische waarden?

5.3 Heeft u het idee dat de welstandscommissie zich ook kan uitspreken over dorpsschoon en landschap, dus niet alleen over bouwvergunningen?

5.4 Als dat kan zou dat een bijdrage kunnen vormen aan het behoud van cultureel erfgoed?

Antwoorden 5.1	Ja	Nee	Opmerkingen
6	5	0	2

Opmerkingen

misschien

Volledig beeld, hoofdlijnen

Antwoorden 5.2	Ja/misschien	Nee	Opmerkingen
5	2	3	2

Opmerkingen

Misschien, maar dan omdat de speelruimte marginaal is
Commissie is onafhankelijk

Antwoorden 5.3	Ja	misschien	Opmerkingen
5	4	1	2

Opmerkingen

Ja, beter dan een Q-team
Brede expertise

Antwoorden 5.4	Ja	Nee	Opmerkingen
6	6	0	1

Opmerkingen

Wettelijke taak

Vraag 6 (6.1 – 6.5)

6 Antwoorden ambtelijk intern en LEP

6 Communicatie

6.1 Bent u bekend met het erfgoed van Voorschoten?

6.2 Bent u bekend met de website voor CE?

6.3 Bent u bekend met het LEP?

6.4 Bent u bekend met nog andere communicatiemogelijkheden/ -middelen over erfgoed in Voorschoten?

6.5 Ziet u mogelijkheden voor verbeteringen, zo ja welke?

Antwoorden 6.1	Ja	Nee	Opmerkingen
15	14	1	1

Antwoorden 6.2	Ja	Nee	Opmerkingen
15	6	9	3

Antwoorden 6.3	Ja	Nee/	Opmerkingen
15	14	1	0

Antwoorden 6.4	Ja	Nee	Opmerkingen
15	12	3	7

Antwoorden 6.5	Ja	Nee	Opmerkingen
12	10	2	9

6 Antwoorden ambtelijk

6 Communicatie

6.1 Bent u bekend met het erfgoed van Voorschoten?

6.2 Bent u bekend met de website voor CE?

6.3 Bent u bekend met het LEP?

6.4 Bent u bekend met nog andere communicatiemogelijkheden/ -middelen over erfgoed in Voorschoten?

6.5 Ziet u mogelijkheden voor verbeteringen, zo ja welke?

Antwoorden 6.1	Ja	Nee	Opmerkingen
9	8	1	0

Antwoorden 6.2	Ja	Nee	Opmerkingen
9	4	5	3

Opmerkingen

Archeologie ontbreekt

Niet actueel

Vrij beperkt, weinig inspirerend en informerend

Antwoorden 6.3	Ja	Nee/	Opmerkingen
9	8	1	0

Antwoorden 6.4	Ja	Nee/weet niet	Opmerkingen
9	6	3	3

Opmerkingen

Onduidelijke vraag

Borden op straat
Diverse andere erfgoedsites

Antwoorden 6.5	Ja	Nee	Opmerkingen
4	4	2	4

Opmerkingen

Archeologie toevoegen
Verbrokkelde informatie op de website, alle info via 1 pagina doorlinken
1 centrale site voor ZH en 1 voor Voorschoten
Beter informeren, archief benutten, waardekaart online, redengevende omschrijvingen ook, recreatie en toerisme te versnipperd

6 Antwoorden ambtelijk LEP

6 Communicatie

- 6.1 Bent u bekend met het erfgoed van Voorschoten?
- 6.2 Bent u bekend met de website voor CE?
- 6.3 Bent u bekend met het LEP?
- 6.4 Bent u bekend met nog andere communicatiemogelijkheden/ -middelen over erfgoed in Voorschoten?
- 6.5 Ziet u mogelijkheden voor verbeteringen, zo ja welke?

Antwoorden 6.1	Ja	Nee	Opmerkingen
6	6	0	1

Opmerkingen

Uit eigen onderzoek

Antwoorden 6.2	Ja	Nee	Opmerkingen
6	2	4	0

Antwoorden 6.3	Ja	Nee	Opmerkingen
6	6	0	0

Antwoorden 6.4	Ja	Nee	Opmerkingen
6	6	0	4

Opmerkingen

Te weinig
Lokale organisaties
Canon, krantje
OGLV
Museum, Leefbaar

Antwoorden 6.5	Ja	Nee	Opmerkingen
6	6	0	5

Opmerkingen

Digitaal platform, cultuurhistorisch nieuws, korte publicaties
 Canon aanvullen
 CH waardenkaart met objecten en structuren, ook redengevende omschrijvingen
 Meer PR ook voor de canon
 Check acties Kadernota
 Overleg me Museum en Leefbaar

Vraag 7 (7.1 – 7.3)

7 Antwoorden ambtelijk intern en LEP

7 Samenwerken en vrijwilligerswerk stimuleren, kennis en kunde benutten van burgers e.a. partners

7.1 Bent u bekend met het beleid voor cultureel erfgoed?

7.2 Hoe bent u erbij betrokken, of wat is uw bijdrage?

7.3 Ziet u nog mogelijkheden voor verbetering, zo ja welke?

Antwoorden 7.1	Ja	Nee	Opmerkingen
15	15	0	0

Antwoorden 7.2	Ja	Nee	Opmerkingen
14	14	1	13

Antwoorden 7.3	Ja	Nee/	Opmerkingen
15	10	5	10

7 Antwoorden ambtelijk

7 Samenwerken en vrijwilligerswerk stimuleren, kennis en kunde benutten van burgers e.a. partners

7.1 Bent u bekend met het beleid voor cultureel erfgoed?

7.2 Hoe bent u erbij betrokken, of wat is uw bijdrage?

7.3 Ziet u nog mogelijkheden voor verbetering, zo ja welke?

Antwoorden 7.1	Ja	Nee	Opmerkingen
9	9	0	0

Antwoorden 7.2	Ja	Nee	Opmerkingen
9	8	1	8

Opmerkingen

Ambtelijke ondersteuning en betrokkenheid
 opsteller

Antwoorden 7.3	Ja	Nee/	Opmerkingen
9	6	3	5

Opmerkingen

Integraal oppakken
Meer focus op belangrijke zaken
Aanwezige kennis benutten
Huidige samenwerking soms wat vrijblijvend
legio

7 Antwoorden LEP

7 Samenwerken en vrijwilligerswerk stimuleren, kennis en kunde benutten van burgers e.a. partners

7.1 Bent u bekend met het beleid voor cultureel erfgoed?

7.2 Hoe bent u erbij betrokken, of wat is uw bijdrage?

7.3 Ziet u nog mogelijkheden voor verbetering, zo ja welke?

Antwoorden 7.1	Ja	Nee	Opmerkingen
6	6	0	0

Antwoorden 7.2	Ja, betrokken	Nee	Opmerkingen
6	6	0	5

Opmerkingen

Vrijwilligerswerk Duivenvoorde en het MV
LEP (3x)
OGLV, Berbice
Column
Organisaties, commissies, klankbordgroepen

Antwoorden 7.3	Ja	Nee	Opmerkingen
6	4	2	5

Opmerkingen

(meer) vrijwilligers
vrijwilligers faciliteren
publicaties
ik doe mijn best
Overleg Museum, Leefbaar

Vraag 8 (8.1)

8 Antwoorden ambtelijk intern en LEP

8 Ondersteunen eigenaren

8.1 Ziet u mogelijkheden voor verbetering, zo ja welke?

Antwoorden 8.1	Ja	Nee	Opmerkingen
14	9	5	8

8 Antwoorden ambtelijk

8 Ondersteunen eigenaren

8.1 Ziet u mogelijkheden voor verbetering, zo ja welke?

Antwoorden 8.1	Ja	Nee	Opmerkingen
9	6	3	5

Opmerkingen

integraal oppakken
subsidie te laag, erfgoedinspecteurs eerder inschakelen
focus op echt belangrijk, soepeler naar de rest
voldoende capaciteit, pro actief, communiceren
stimuleren, communicatie verbeteren en grotere rol voor LEP en OGVL

8 Antwoorden LEP

8 Ondersteunen eigenaren

8.1 Ziet u mogelijkheden voor verbetering, zo ja welke?

Antwoorden 8.1	Ja	Nee	Opmerkingen
5	3	2	3

Opmerkingen

voorlichting over erfgoed en subsidies
huiseigenaren ondersteunen
actiepunt 7 Kadernota, vrijstelling leges (niet gelukt);
ondersteuning eigenaren evenmin gelukt

Vraag 9 (9.1 – 9.8)

9 Antwoorden ambtelijk intern en LEP

9 Archeologie

9.1 Bent u bekend met het beleid voor archeologie?

9.2 Bent u erbij betrokken (geweest) en hoe/ welke bijdrage geleverd?

9.3 Is de archeologienota toe aan een update en waarom?

9.4 Ziet u nog mogelijkheden voor verbetering van archeologie beleid, zo ja welke?

9.5 Bent u op de hoogte van de voorgenomen aanwijzing van drie Voorschotense terreinen als UNESCO werelderfgoed vanwege de aanwezigheid van het Kanaal van Corbulo in de ondergrond?

9.6 Heeft u ideeën hoe we het Kanaal van Corbulo zichtbaar kunnen maken of het verhaal erover kunnen vertellen aan Voorschoten?

9.7 Vindt u het goed dat deze drie terreinen in het kader van de wereld erfgoed status ook de status van archeologisch rijksmonument krijgen?

9.8 Welke bezwaren of kansen ziet u die de voorgenomen aanwijzing met zich meebrengt?

Antwoorden 9.1	Ja	Nee	Opmerkingen
15	11	4	0

Antwoorden 9.2	Ja	Nee	Opmerkingen
15	7	8	4

Antwoorden 9.3	Ja	Nee	Opmerkingen
15	3	12	3

Antwoorden 9.4	Ja	Nee	Opmerkingen
15	6	9	6

Antwoorden 9.5	Ja	Nee	Opmerkingen
15	14	1	4

Antwoorden 9.6	Ja	Nee	Opmerkingen
15	11	4	10

Antwoorden 9.7	Ja	Nee	Opmerkingen
15	13	2	2

Antwoorden 9.8	Ja	Nee	Opmerkingen
15	10	5	10

NB: vraag 9.8 is niet eenduidig

Vraag 9 (9.1 – 9.8)

9 Antwoorden ambtelijk

9 Archeologie

9.1 Bent u bekend met het beleid voor archeologie?

9.2 Bent u erbij betrokken (geweest) en hoe/ welke bijdrage geleverd?

9.3 Is de archeologienota toe aan een update en waarom?

9.4 Ziet u nog mogelijkheden voor verbetering van archeologie beleid, zo ja welke?

9.5 Bent u op de hoogte van de voorgenomen aanwijzing van drie Voorschotense terreinen als UNESCO werelderfgoed vanwege de aanwezigheid van het Kanaal van Corbulo in de ondergrond?

9.6 Heeft u ideeën hoe we het Kanaal van Corbulo zichtbaar kunnen maken of het verhaal erover kunnen vertellen aan Voorschoten?

9.7 Vindt u het goed dat deze drie terreinen in het kader van de wereld erfgoed status ook de status van archeologisch rijksmonument krijgen?

9.8 Welke bezwaren of kansen ziet u die de voorgenomen aanwijzing met zich meebrengt?

Antwoorden 9.1	Ja	Nee	Opmerkingen
9	7	2	0

Antwoorden 9.2	Ja	Nee	Opmerkingen
9	5	4	4

Opmerkingen

Werkgroep voorbereiding gezamenlijk arch. beleid 3 gemeentes
Beleid verdedigen
Mede opsteller/uitvoerder

Antwoorden 9.3	Ja	Nee/weet niet	Opmerkingen
9	2	7	3

Opmerkingen

Kenniswinst verwerken en Corbulo/limes opnemen
Pro actieve communicatie, draagvlak vergroten
Termijn is verlopen

Antwoorden 9.4	Ja	Nee	Opmerkingen
9	4	5	5

Opmerkingen

Betere toegang burger verwachtingskaarten
Meer zichtbaarheid in de openbare ruimte
Efficiency en draagvlak versterken
Meer integraal
Pro actieve communicatie, draagvlak vergroten

Antwoorden 9.5	Ja	Nee	Opmerkingen
9	8	1	0

Antwoorden 9.6	Ja	Nee	Opmerkingen
9	6	3	6

Opmerkingen

Veel! (2x) Maak doelstelling duidelijk en budget
Al beschikbaar in een PDF
In beplanting zichtbaar maken (kan niet overal), informatiepanelen

Zichtbaar maken
Naar behoefte;
Kijk naar andere gemeentes/landen

Antwoorden 9.7	Ja	Nee	Opmerkingen
9	7	2	1

Opmerkingen

Afhankelijk van de beperkingen
Communiceren!
Noodzakelijk voor UNESCO

Antwoorden 9.8	Ja	geen	Opmerkingen
9	6	3	6

Opmerkingen

Beperking ontwikkeling
Gemiste kansen bij ontwikkeling om de archeologie in beeld te brengen
Niet op slot gooien, beleefbaar maken
Samenwerking met andere partijen; draagvlak
Mogelijk tegengestelde belangen, goed uitleggen

Vraag 9 (9.1 – 9.8)

9 Antwoorden LEP

9 Archeologie

- 9.1 Bent u bekend met het beleid voor archeologie?
- 9.2 Bent u erbij betrokken (geweest) en hoe/ welke bijdrage geleverd?
- 9.3 Is de archeologienota toe aan een update en waarom?
- 9.4 Ziet u nog mogelijkheden voor verbetering van archeologie beleid, zo ja welke?
- 9.5 Bent u op de hoogte van de voorgenomen aanwijzing van drie Voorschotense terreinen als UNESCO werelderfgoed vanwege de aanwezigheid van het Kanaal van Corbulo in de ondergrond?
- 9.6 Heeft u ideeën hoe we het Kanaal van Corbulo zichtbaar kunnen maken of het verhaal erover kunnen vertellen aan Voorschoten?
- 9.7 Vindt u het goed dat deze drie terreinen in het kader van de wereld erfgoed status ook de status van archeologisch rijksmonument krijgen?
- 9.8 Welke bezwaren of kansen ziet u die de voorgenomen aanwijzing met zich meebrengt?

Antwoorden 9.1	Ja	Nee	Opmerkingen
6	4	2	0

Antwoorden 9.2	Ja	Nee	Opmerkingen
6	2	4	0

Antwoorden 9.3	Ja	Nee/weet niet	Opmerkingen
6	1	5	0

Opmerkingen

Veel werk, weinig resultaat

Antwoorden 9.4	Ja	Nee	Opmerkingen
6	2	4	1

Opmerkingen

Meer aandacht voor Voorschoten
Er zijn ontwikkelingen in techniek en methoden, wetenschappelijk en veldwerk;
verstoringsgrootte dorpscentrum verkleinen

Antwoorden 9.5	Ja	Nee	Opmerkingen
6	6	0	0

Antwoorden 9.6	Ja	Nee	Opmerkingen
6	5	1	4

Opmerkingen

Meer aandacht voor Voorschoten
Bebording; glazen platen
Folder
Diverse locaties genoemd
Eenheid in aanpak gemeentes

Antwoorden 9.7	Ja	Nee	Opmerkingen
6	6	0	1

Opmerkingen

Die status van RM is noodzakelijk voor plaatsing op de werelderfgoedlijst

Antwoorden 9.8	Ja	Nee	Opmerkingen
6	4	2	4

Opmerkingen

Beperkingen (3x); aandacht aan schenken
Belangstelling vergroot
Afhankelijk van het te bereiken resultaat

Algemene vragen

Vervolgens vragen wij u nog een aantal algemene vragen te beantwoorden door het meest passende antwoord te markeren.

- a. Vindt u dat in Voorschoten veel of weinig bijzonder cultureel erfgoed aanwezig is? Denk daarbij aan monumenten, landgoederen, maar ook cultuurlandschap. (veel – weinig – geen mening)

	Veel	Weinig	Geen mening	Anders
Ambtelijk	9	0	0	-
LEP	5	0	1	-
Gezamenlijk	14	0	1	-

- b. Hoe waardeert u het erfgoed in Voorschoten? (hoog – laag – geen mening)

	Hoog	Laag	Geen mening	Anders
Ambtelijk	8	0	1	-
LEP	4	0	2	-
Gezamenlijk	12	0	2	-

- c. Denkt u dat Erfgoed leeft in Voorschoten? (eens - weet niet - oneens)

	Eens	Oneens	Weet niet	Anders
Ambtelijk	7 1/2	1	1/2	doelgroep
LEP	4	0	1	Meer aandacht
Gezamenlijk	11 1/2	1	1 1/2	

- d. Denkt u dat cultureel erfgoed bijdraagt aan het karakter van Voorschoten? (eens - weet niet - oneens)

	Eens	Oneens	Weet niet	Anders
Ambtelijk	9	0	0	
LEP	5	0	1	
Gezamenlijk	14	0	1	

- e. Vindt u dat de gemeente zich inzet voor het behoud van cultureel Erfgoed? (eens - weet niet - oneens)

	Eens	Oneens	Weet niet	Anders
Ambtelijk	9	0	0	
LEP	5	0	1	In aanleg
Gezamenlijk	14	0	1	

- f. Ziet u regels en regelingen met betrekking tot Cultureel Erfgoed als een belemmering of als een stimulans?

	Belemmering	Stimulans	Beide	Anders
Ambtelijk	1	4	3	1
LEP	0	4	1	1
Gezamenlijk	1	8	4	2

Wilt u ook nog aangeven met welke stelling u het meest eens bent?

g.

- Op een monument horen geen zonnepanelen thuis.
 Op een monument mogen zonnepanelen, mits niet zichtbaar vanaf de openbare weg.
 Op een monument mogen alleen zonnepanelen als sprake is van een plat dak.

	Stelling 1	Stelling 2	Stelling 3	Weet niet
Ambtelijk	1	6	0	2
LEP	1	4	0	1
Gezamenlijk	2	10	0	3

h.

- Binnen het beschermde dorpsgezicht horen geen zonnepanelen thuis.
 Binnen het beschermde dorpsgezicht mogen zonnepanelen, mits niet zichtbaar vanaf de openbare weg.
 Binnen het beschermde dorpsgezicht mogen alleen zonnepanelen als sprake is van een plat dak.

	Stelling 1	Stelling 2	Stelling 3	Anders
Ambtelijk	0	8	0	1
LEP	0	4	1	1
Gezamenlijk	0	12	1	2

i.

- Op een pannendak van een monument horen geen zonnepanelen thuis.
 Op een pannendak van een monument mogen zonnepanelen, mits niet zichtbaar vanaf de openbare weg.

	Stelling 1	Stelling 2	Anders
Ambtelijk	1	4	4
LEP	1	4	1
Gezamenlijk	2	8	5

j.

Ik vind het milieu belangrijker dan cultureel erfgoed.

Ik vind woningbouw belangrijker dan erfgoed.

Ik vind de terreinen; milieu, woningbouw en cultureel erfgoed even belangrijk.

Ik vind cultureel erfgoed het belangrijkste.

	Stelling 1	Stelling 2	Stelling 3	Stelling 4
Ambtelijk	1	0	7	1
LEP	0	0	4	1
Gezamenlijk	1	0	11	2

Bijlage 4. Uitvoeringsagenda 2013-2017

1.1. Inleiding

De actiepunten zijn deels concreet en meetbaar, deels gericht op stimulering, bewustwording en samenwerking. Deze tweede categorie is in ieder geval vanuit de perceptie van de geselecteerde deelnemers goed te koppelen aan de antwoorden uit de enquête. Echter, de antwoorden uit de enquête geven niet direct antwoord op juist de concrete vragen.

De uitvoeringsagenda geeft op punten concreet inzicht in hoe het beleid geëffectueerd is en hoe de middelen tussen 2013-2017 werden ingezet.

1.2 agenda

wat	wanneer	hoe	middelen	partners³
Uitvoering wettelijke taken monumentenwet 1988	doorlopend	regulier	regulier	Rijk Provincie
Herziening gemeentelijke monumentenlijst	2013-2014	Met extra ondersteuning	Eenmalig € 1000	LEP
Uitvoering subsidieregelingen, waaronder subsidieverordening gemeentelijke monumenten	doorlopend	regulier	Structureel € 6100	Rijk provincie
Opstellen Structuurvisie cultuurhistorie: 2013-2023	2013-2014	Regulier en met externe ondersteuning	Eenmalig € 2000	LEP
Startnotitie voor paraplu-bestemmingsplan cultuurhistorie	2013	regulier	regulier	
Stimuleren, adviseren herbestemming	doorlopend	regulier	regulier	Rijk provincie
Cultuurhistorie opnemen in jaarprogramma handhaving 2014 e.v	2014-2017	regulier	regulier	Intern/andere afdelingen
Herbestemming, herontwikkeling van cultuurhistorisch waardevolle panden	doorlopend	regulier	regulier	Rijk
Herziening archeologienota	2013-2014	regulier	regulier	Gemeente Leidschendam- Voorburg, Wassenaar
Paraplubestemmingsplan	2014-2015	regulier	regulier	

³ Eigenaren en commissie Welstand en Cultureel Erfgoed zijn niet apart benoemd, omdat ze direct of indirect bijna bij alle initiatieven zijn betrokken.

Participeren Uitvoering Pact van Duivenvoorde/LOP	doorlopend	regulier	regulier	Gemeenten Leidschendam-Voorburg, Wassenaar Provincie
Participeren provinciaal beleid Erfgoedlijnen	2013-2017	regulier	regulier	Provincie, regiogemeenten, Pact van Duivenvoorde
Input leveren aan andere beleidsvelden, zoals bij structuur- en gebiedsvisies, bestemmingsplannen	doorlopend	regulier	regulier	Intern
Informatie ontsluiten via website	doorlopend	regulier	regulier	
Input Open Monumentendag	2013-2017	regulier	€ 2100	Vereniging Oud Groen en Leefbaar Voorschoten/ comite OMD
Communicatieplan uitwerken	2013-2017			
Evaluatie subsidie- en erfgoedverordening	2014	Eenmalig met externe ondersteuning	€ 1000	NRF
Website bijhouden; continue; contact eigenaren	doorlopend	regulier		
Digitaal ontsluiten monumentenregister via monumenten.nl	2015	regulier		
Onafhankelijk en deskundige advies bij onderhoud en restauratie	doorlopend	regulier	regulier	RCE
LEP: evaluatie/nieuwe rol platform, voeren secretariaat	2013-2017	doorlopend		LEP